

***Kdo se nedá běžným životem
zasvětit, marně čeká zasvěcení
v chrámě. Kdo považuje denní
život za obřad zasvěcení a svoji
karmu za učitele a vychovatele
se setká jednoho dne s velkým
zasvěcením. A pak stačí jeden
obřad, pohled, krása hudby či
obrazu nebo chvíle na lesní
cestičce a***

VELKÁ PŘÍTOMNOST JE V PŘIPRAVENÉ DUŠI.

Jarmila Plotěná

Rabindranath Thákur:

MODLITBA

Ó, dárče sebe sama!

Zříce Tebe, ať naše duše vzplanou k Tobě jako oheň,
poplynou k Tobě jako řeka,
proniknou Bytostí jako vůně květů.

Dej nám sílu
milovati, plně milovati svůj život
v jeho radostech i strastech,
v jeho ziscích i ztrátách,
v jeho zdvíhu i klesu.

Ať máme dosti síly,
abychom plně viděli a slyšeli Tvůj vesmír

a pracovali v něm s jarým úsilím.

Ať plně žijeme
život, který jsi nám dal,
ať směle bereme a směle dáváme.
To jest naše modlitba k Tobě, Bože.

Dej nám sílu,
abychom lehce snášeli radosti i žaly,
abychom nikdy nepřezírali a nepodceňovali
žádného člověka.

Dej nám sílu,
abychom dovedli povznášeti svého ducha
nad denní malichernosti,

a dej nám sílu,
abychom svoji sílu vzdali s láskou
vůli Tvé.

Tak se staň!

Uzdravující meditace

Meditujeme o léčivém rybníku s vodou modře se třpytící. Je uprostřed nádherné zahrady s kvetoucími keři a překrásnými květinami laděnými do modrofialových odstínů.

Na obou stranách rybníka vedou do vody bílé schody. Na nich stojí andělé Uzdravení, kteří se tě ujímají a doprovázejí tě k vodě.

Tam však jsi sám, neboť andělé odešli. Jsi naplněn vírou a důvěrou a lehce procházíš léčivou vodou. Pak jsi přenesen neviditelnýma rukama na měkký trávník.

Všechny bolesti zmizely. Nepocítuješ již žádné potíže. Voda tě zřejmě ani nesmočila, protože cítíš, že jsi suchý, lehký, že ti je teplo, a především, že jsi zbaven veškerých nemocí. Jsi v duchovním těle – a to je dokonalé.

Chop se pevně této myšlenky a duchovní léčení se přenesse na fyzické tělo.

Děkuj Bohu a jeho andělům za toto podivuhodné požehnání.

Toto je jedna z mnoha metod, jak se uzdravit duchovním léčením.

(Grace Cooke – White Eagle: Christliche Meditation, s. 80)

Ve svém nitru, přátelé, hluboce uvnitř a stranou všech nekontrolovaných myšlenek a pocitů, uvnitř v sobě naleznete dech života, pramen všech léčivých sil a zdroj věčného žití.

Připravila sestra Němečková

Gary Synder:

Les v knihovně

Ve starém a původním duchu úvodních řečí a na počest existence těchto budov bych se chtěl obrátit k těm mnoha přítomným, již jsou zde s námi – nejsou neviditelní, jsou jen zřídka vidění – a v jejichž dobrou vůli s tímto projektem můžeme určitě doufat. Nacházíme se přímo na území staré patwinské vesnice Putah-toi, která bývala velkou, usedlou a bohatou obcí s pamětí sahající několik tisíc let nazpět do historie. Necht' hluboce staromilský duch původních obyvatel Kalifornie a jejich láska k příběhům a k rituálům, jež je uchovávají, přivítají tuto stavbu v dlouhém a užitečném bytí. Necht' ještě starší zdejší obyvatelé, údolní duby a zvláště ten veliký dub na dvoře (byť je možná poněkud zmatený nedávnými změnami), Swainsonovi jestřábi, kteří krouží kolem vrcholku Sproulovy síně, doupné sovy, a i sám potok Putah (i když je teď zrovna regulovaný) poskytnou svou podporu tomuto současnému lidskému úsilí univerzity a knihovny. Kéž by smrt stromů, jež byly obětovány tomuto rozpínání, byla ospravedlněna dobrou prací, která by zde měla povstat. Upřímně doufáme, že tento velký podnik bude sloužit k užitku celého povodí, sov, stromů a samozřejmě lidí.

Co se týče přímo nového křídla budovy, jde o elegantní stavbu z betonu odlitého na místě, tedy o jakousi proměnu vodou vymytého štěrku – v podstatě říčního koryta. Architekti mi řekli, že tato nová část budovy byla postavena ze štěrku starých řečišť povodí řeky Stanislaus, která nás sem takto přišla navštívit. Dáváme zde tedy, abych tak řekl, těmto spojeným prvkům najevo, že se mohou hodit jeden k druhému.

Také to značí, že v Kalifornii konce tisíciletí máme mnohem delší spojovací vlákna: vedle historických spojení na východ s Evropou a Afrikou se nyní obracíme směrem k Polynésii a Asii v záležitostech jak ekologických, tak ekonomických. Máme historická a kulturní spojení na jih s hispánskou kulturou a velký tichomořský most, který přivádí kanadské

husy a kachny ostralky z hnízdišť na dalekém severu až do močálů za areálem univerzity. Všechno tento vklad je přítomen v našem každodenním životě a je dobře představován kosmopolitismem našeho studentstva a rozmanitostí našich oborů. To vše je chvályhodné, i když zároveň oslavujeme starobylost a odolnost původní přírody naší drahocenné kalifornské krajiny.

Žijeme na průsečnici mnoha sil a zvláště v případě knihovny je nutno zmínit ještě jeden vliv. Tím je naše západní humanistická a vědecká intelektuální tradice. Ta prokázala vyjímečnou schopnost obstát v průběhu času. Instituce knihovny je jádrem tohoto trvání. Přestože Strabón řekl, že Aristoteles byl prvním mužem, který sbíral knihy, byly ve skutečnosti v helénském Řecku stovky vynikajících soukromých knihoven. To, co zbylo z Aristotelovy osobní knihovny, posloužilo jako základ jedné z prvních institucionalizovaných knihoven, jež se brzy staly důležitou součástí klasické civilizace. Existovaly samozřejmě mnohem starší knihovny a v širším smyslu byly archivy písemnictví a folklóru vedeny po celém světě, prakticky ve všech kulturách, ať už znaly písmo, nebo ne.

Původním kontextem vyučování musely být příběhy vyprávěné staršími mladým lidem shromážděným okolo ohně. Naše fascinace televizí může být pouhou nostalgií po tomto mihotavém světle. Moji prarodiče nám pochopitelně žádné příběhy u ohně před spaním nevyprávěli. Místo ohniště měli ve svém domě naftová kamna a malou knihovnu. Sahal jsem do jejich malé knihovny, abych se zabavil. V této ohromné staré západní kultuře jsou našimi učiteli knihy. Pro mnohé z nás jsou knihy našimi prarodiči! V knihovně nám jsou k dispozici jako užiteční, nároční a přátelští stařešinové. Rád přemýšlím o lidech, jako byl třeba Bartolomé de las Casas, který vášnivě bránil indiány Nového Španělska, nebo Baruch Spinoza, který se vzepřel amsterodamským tradicím a stal se filozofem. (A v časech, kdy jsem býval potulným lesním dělníkem, mi knihovny přišly obzvláště vhod: bylo v nich teplo a byly otevřeny pozdě do noci.)

Hromadění a střádání, uchovávání lidové tradice a fakt je zcela přirozené: nějací zooarcheologové vykopali v poušti Mohave nahromaděná hnízda lesních krys, plná drobných krysích pokladů a stará dvanáct tisíc let. My lidé jsme opravdu jen začátečníky.

Podobným směrem se ubíraly naše úvahy, když jsme se jednou bavili s přítelem Jackem Hickem z katedry angličtiny o tom, jak by v něm asi vypadal tok informací. Připomínali jsme si v onom roce lesního vědomí starobylost vazby mezi akademiemi a háji. Také v Číně byly akademie, jako například Chan-lin, nazývány „háji“. Říkali jsme si, že energetický kanál informační sítě moderní institucionalizované vzdělanosti je přímo v oddělených habitatech budov zásobován údaji shromažďovanými primárními pracovníky informačního řetězce – totiž čerstvými absolventy a postgraduálními studenty. Někteří jsou zelení jako tráva a jsou základními aktéry fotosyntézy, umožňujícími spásat nejnovější materiál. Další jsou zapojeni v cyklu rozkladu zbytků, prokousávají se ohromnou sutí staré vědy, filozofie a literatury, kterou zanechala minulost, a rozkládají ji pomocí zhoubných houbových sítí a znovu je přeměňují do stravitelné podoby. Tito lidé na nejnižší úrovni informačního lesa patří mezi nejvytrvalejší pracovníky a jsou samozřejmě tu a tam poplašeni stíny jestřábů kroužících nad nimi.

Shromážděné živiny jsou uskladněny v místě zvaném bibliotek, „místo papyrů“, nebo library, „místo kůry“, neboť latinské slovo pro kůru a pro knihu je jedno a totéž a odráží vzpomínku na nejstarší hmotu používanou k psaní v oné části Středomoří.

Dovolíte-li mi pokračovat v tomto hravém ekologickém přirovnání ještě o kousek dál, můžeme říci, že disertační práce, technické výkazy a články primárních pracovníků jsou v jistém smyslu zhltny staršími výzkumníky a zhuštěny do závěrů a teorií – nových předmětů studia, které jsou po informačním řetězci zase dále posunuty vzhůru k myslitelům na vrcholku, kteří je stráví a přijdou s nějakou sjednocující teorií nebo s novým paradigmatickým. Tyto konečné texty, jež jsou postaveny na zhuštěné informaci, shromážděné na nižších úrovních řetězce, mohou být srovnány se vznešenými králi lesní akademie. I tito velikáni časem podlehnou a navrátí se do nejnižšího podlaží lesa.

Když se člověka někdo zeptá, co je tedy nakonec na úplném vrcholku všech informačních řetězců, je možno odpovědět, že to musí být umělci a spisovatelé, protože patří mezi nejneslitovnější a nejzdatnější informační predátory. Jsou lehcí a pohybliví a mohou se vznášet nad vrcholky všech oborů, aby zmizeli s tím, co považují za nejlepší kousky, a přeměnili je v romány, mytologie, hutné a ezoterní eseje, vizuální a jiná umělecká díla či básně. A kdo se živí umělci a básníky? Nutnou odpovědí je, že jsou nakonec zrecyklováni začátečníky, studenty. Tak tedy odcházejí umělci a spisovatelé, aby byli radostně ohlodáni a rozmetáni.

Jádrem tohoto prastarého lesa je sama knihovna. Ale jak řekl Robert Gordon Sproul (bývalý prezident Kalifornské univerzity) ve svém velmi ceněném proslovu v roce 1930, knihovna by byla k ničemu, kdyby byla pouhou sbírkou knih nebo údajů. To, co ji činí užitečnou, je její organizace, inteligentní systém, který dokáže hbitě vyhledat a předložit k nahlédnutí jeden nepatrný dílek uchovávané informace jednomu jedinému člověku. Za ní stojí pochopitelně jazyk. Jak jsem napsal jinde, jazyk je tělesně-duševní systém, který se vyvíjel spolu s našimi potřebami a úspěchy. Stejně jako představitost a tělo povstává jazyk spontánně. Jeho složitost uniká našim rozumovým schopnostem, a přesto se dítě brzy naučí svému mateřskému jazyku a v šesti letech jej prakticky ovládá. Bez pomoci vědomých prostředků neustále pronikáme do nesmírných pokladů v hlubinách divokého nevědomí. Nemůžeme si jako jednotlivci, a dokonce ani jako druh, připisovat zásluhy za tuto schopnost. Přišla k nám odněkud od jinud, podobně jako se trhají a spojují mraky, podobně jako se stále dál dělí nesčetné okvětní lístky složitého květu.

A přece by připuštění vši té svěžesti a vnitřního řádu, naší vrozené infrastruktury intelektu, mělo jen zesílit naši úctu k okouzující uváženosti, která nám přinesla naše instituce vyššího vzdělání, v nichž je knihovna další poměrně nedocenenou infrastrukturou, podobně jako sám jazyk. Díky vylepšování a uspořádání knihovna funguje a podobně jako bohatá syntax přirozeného jazyka nám téměř uniká. Pro většinu z nás hraničí se zázrakem a nabádá nás, když ne k obětem, tak alespoň k vděčnosti. Chtěl bych tedy vyjádřit svou vděčnost, již musíme všichni pociťovat za štěstí, které nás dnes svedlo dohromady s touto nádhernou knihovnou, jejíž pěknou, nově rozšířenou skořápku, která bude sloužit velkému záměru světové intelektuální kultury, obdivujeme. Oslavujeme toto nové otevření, nový krok staronového díla lidského sebepoznání.

Yorick Blumenfeld:

2099: Eutopie

Praha, Evropský lit. klub 2000. 96 stran.

Vyhlášení spisovatelé jako Aldous Huxley nebo George Orwell se shodují s prognózami lidí ekologicky orientovaných, že budoucnost při zachování plýtvavého, rozmařilého způsobu života průmyslově vyspělých zemí bude chmurná. Tím sympatičtější je prognóza Holanďana usedlého v USA, že za sto let trvale udržitelný život převládne v sjednocené Evropě, zatímco technicky mnohem vyspělejší Severoamerický blok národů ustrne na náboženství tržního hospodářství, tak jak je vyznává Bushova administrativa.

Americký novinář Erik má tak představami o hrůzách Eurobloku naplněn mozek, že jako žádný příslušník Severoamerického bloku by tam dobrovolně nejel. Avšak obě vlády se dohodly, že si vzájemně vymění 5 reportérů, aby veřejnosti podávali „objektivní zprávy“ o současné situaci. Aby smlouva byla dodržena, byl Erik přepaden dvěma agenty, omráčen a unesen do městečka Yare o 800 obyvatelích v hrabství Norwich v Anglii. Byla mu přidělena Iva, pracovnice odboru pro veřejné informace, původně herečka, schopná skrývat své pocity.

Již první Erikova reportáž ji rozzuřila, protože onen tupý, povýšenecký balík, jak ho charakterizovala, záměrně opomenul jádro komunity Yare: „Je to společenství milujících, starostlivých a nesobeckých lidí, jehož základním kamenem je lidská solidarita. Společně se radujeme i pláčeme (avšak) naše pocity nejsou naprogramované – naše radost není „řízená“ o nic víc, než let motýla. Erik nemůže pochopit, že v Yare tak jako v celé Evropě, neexistuje nezaměstnanost ani vykořisťování lidí či přírody. Není také vládců ani poddaných, žádní chudáci ani zbohatlíci. Žijí bez peněz, každý má nárok na 3 jídla denně, letní i zimní ošacení a obuv. Důchodci se neposílají do starobinců, dožívají v pečující komunitě.

Avšak Erik v Yare pociťuje nudu, pohrdá rovnostářstvím, postrádá podnikání, konkurenci, „zdravou ctižádostivost“. Vadí mu, že Boha-Stvořitele nahradili všemohoucí Umělou Inteligencí, fungující na principu zpětné vazby. Tomuto způsobu života, který příkře odsuzuje, dává nálepku „komunocentrismus“.

Iva trpělivě vysvětluje, že síť obcí v Evropě se řídí radou Williamse Blakea: „Chcete-li konat dobro, musíte tak činit v každém okamžiku svého života.“ Erik to pokládá za nepraktický, naivní idealismus, avšak čím dál tím více mu imponuje sebekázeň yařanů i snaha rozvíjet své skryté schopnosti. Když dostane jízlivý dotaz, zda jako herečka může

udělat kariéru, nevinně opáčí, zda on sám jako američtí spotřebitelé skálopevně věří, že ke štěstí a blahobytu stačí jednoduše koupit ten „správný“, vtíravou reklamou nabízený výrobek.

Při prohlídce místní výroby cínového nádobí se Erik nevěřičně dozvídá, že objem výroby je vedlejší. „Musíte tohle cínové nádobí chápat jako uměleckou ruční práci a ne sériový brak,“ řekl mu předák.

Kromě cínového nádobí se v Yare vyrábějí sýry, pěstuje zelenina, hraje divadlo a provozuje loutkářství. V sousední Gurney vyrábějí recyklované dlaždice, vodoinstalační materiál, počítačový software a pěstují koření. Sousední Bridewell vyrábí jízdní kola, sklářské výrobky, obuv a batiku. Kromě toho spravují největší galerii hrabství. Yare se obejde bez soukromých glydemobilů a vrtulníků. Vozový park má 4 minibusy na vzdušný a vodní pohon, křídlový člun a 2 elektrotransportéry na náklady. Čistota ovzduší je optimální, protože dopravu mezi komunitami obstarávají elektrocykly. Robotů se využívá minimálně, jen na špinavou těžkou práci a úklid.

Erik vidí, že pracovní výkonnost je nižší než u nich v Severoamerickém bloku. Avšak jeho postoj se mění, jeho reportáže k nelibosti zaměstnavatele jsou čím dál tím pozitivnější. Začal se zajímat i o duchovní aspekty života v Eurobloku. V Yare nebyl žádný chrám, ale víceúčelový konferenční sál, kde nebyl žádný oltář, kříž či zobrazení Krista.

Základem tak jako v Huxleyově románu „Ostrov“ je tantrické učení: „Jeho jádrem je mantra, hnací síla, která formuje duševní profil i chování... Je věčným a samočinným procesem hledání, objevování, bytí a změny v kosmickém řádu. Je základní jednotka mikrokosmu a makrokosmu. Tato jednotka spojuje člověka s vesmírem. Univerzální celistvost pomáhá překračovat hranice našich možností, rozšiřuje hranice představ a vyrovnává rozdíly mezi vnější a vnitřní realitou. Pro věřícího není duchovní svět s materiálním v konfliktu, nýbrž je jeho naplněním... Cílem je sdružit jedince v (širších) rodinách, ty začleňovat do zdravých komunit a z nich pak vytvářet... lidstvo jako celek.“

Krise nastává, když bossové v USA pochopí, že Erik odpadl a zradil. Proto v jeho těle zabudovaný virus anthraxu aktivují, aby zahubil nejen provinilce, ale i členy komunity, kam byl jako trójský kůň vyslán. Nákaza je na infekčním oddělení včas odhalena a zneškodněna, lékaři vyvinou neobyčejné úsilí, aby pacienta zachránili. Jeho rekonvalescence je dlouhá, ale těsně před Festivalem snů je prozřelý Erik přijat do komunity. Iniciační slavnost „extáze, štěstí a radosti“ je zřejmě inspirována Hrou skleněných perel Hermanna Hesseho, která se koná v enklávě moudrých v Kastálii.

Blumenfeldova novela či utopická črta měla v Británii rozpačité přijetí. Sociologové ji vytýkali, že nereflektuje multikulturalitu v době, kdy např. Leicester, jako první velké město, má většinu obyvatel neanglického, bílého původu. Alternativně orientovaní naproti tomu chválili pozitivnost vize. Jak na ni bude reagovat česká společnost?

Boris Merhaut

Několik výroků o náboženství dle Cest a cílů

Vykopávat spravedlnost, hájit právo, být podporou slabému, štítem bezbrannému, pozvednout padlého, pečovat o mír mezi sousedy a národy. To je náboženství.

Karel Havlíček Borovský

Ani na okamžik v životě svém nebyl jsem ateistou. • Náboženství je nejmocnější kulturní činitel. • Život dlužno řešit se zřetelem k věčnosti. • Bůh sám je věčný a nekonečný. Ano, Bůh je smysl mého života, mého bytí. Bůh je prapříčina všeho. Je ve mně, v tobě, ve všem, co se rodí, co žije, co roste a co se vyvíjí. • Náboženství jest výkvětem celé společnosti, člověka, národů a člověčenstva, je posvěcením mravnosti. • Nejsem demokratem v tom smyslu, že bych věřil, že všichni lidé jsou stejní. Jsem odpůrcem komunismu a všeho, co hlásá stejnost lidí. • Demokracie pro mne znamená, že každý musí být vyslechnut a že musí být obhájeno právo.

T. G. Masaryk

Svanholmská komuna Dvě labutě alternativní zemědělství v Dánsku

Stresy života ve městě donutily skupinu přátel z Kodaně, aby se pokusili uskutečnit utopii tam, kde je dosud čistý vzduch a kde by mohli rozvíjet svůj lidský potenciál, chtěli sdílet jak práci, tak hmotné statky, které nepokládají tak jako konzumní společnost za prvořadě důležité. Chtěli získávat obživu tak, že přitom upevní svůj vztah k půdě a přírodě.

Nebyli to žádní nuzáci, ale úspěšní profesionálové, nejvíc programátoři. Dali proto dohromady své úspory, prodali auta a koupili hypotékou zatížené Svanholmské panství, hospodářský celek s 625 akry zemědělské půdy a 408 akry lesů a parků. Cena byla pro ně závratná; 32 miliónů dánských korun, ale mohli počítat se státní subvencí, neboť hodlali hospodařit výhradně organicky, tj. bez chemie.

Organické farmářství

V oné době už v Dánsku byli organiční farmáři, ale ti téměř všichni provozovali tzv. biodynamické zemědělství. Tuto metodu vynalezl zakladatel Antroposofické společnosti dr. Rudolf Steiner r. 1924 v Německu. Svanholmským snílům se však nezamlouval

dogmatismus antroposofů, kteří lpí na liteře učení svého zakladatele a nepřipouštějí, aby alternativní zemědělství se rozvíjelo v souladu s novými poznatky vědy.

Byla jich necelá stovka a málokdo z nich byl agronom tak jako Bo a Finn. Začátky komuny nebyly snadné. Ne všechny mohla uživit organická farma. Proto pět lidí se přeškolilo na zpracování dřeva z místních zdrojů a dnes už i z dovozu z SSSR, pracují v truhlárně. Mají smlouvu s továrnou na hliníkové fólie a vyrábějí pro ni bytelné bedny. Byli mezi nimi zruční automechanici a opraváři, takže úkol zajistit provoz opravy pro stroje a traktory vyřešili hladce.

Těžiště je v rostlinné výrobě, neboť svanholmští ročně prodávají 700 tun ekologických brambor, cibule a mrkve. Ochutnali jsme mrkve a divili se, že mohou být tak velké jako ty naše s nadlimitními dusičnany.

Dále mají 30 krav a stejný počet telat, chlévskou mrvu přikupují. Denně odevzdávají 350 l mléka, za které dostávají 4 koruny za litr, ač po balení do krabic se prodává za deset. Toto rozpětí pokládají za nespravedlivé a cestu do ekologické mlékárny za příliš dlouhou, neboť cisterna urazí 2 000 km než organické mléko sveze ze všech roztroušených organických farem. Ostatní mléko je k vlastní potřebě a pro stálé zákazníky vyrábějí něco sýrů a jogurtů.

R. 1987 se finanční situace komuny natolik zlepšila, že mohla postavit moderní sklad a halu, kde se zelenina balí a připravuje na odeslání.

Časem přibýlo i ekologické sadařství. Jablka, podobající se panenským, nejsou velká ani vzhledná, ale jdou dobře na odbyt, protože během let obliba biopotravin natolik vzrostla, že našly cestu i do supermarketů.

Způsob života a provoz

Dnes je v komunitě 75 dospělých členů, z nichž nejstaršímu je 75 let, nejvíc mezi 40 a 50. Děti je 60, pro nejmenší mají jesle a školku, větší chodí do školy 1 km vzdálené. Děti dostávají 400 K kapesné (dospělí 750 K) a mají možnost si přivydělat lepením štítků nebo plněním sáčků, což v sezóně nezvládne jedna automatická linka. Odrostlejší mají svůj klub mládeže, kam si zvou kamarády ze vsi. Duchu komuny by bylo cizí mládež po vyučení držet doma násilím. Jen menšina se s chutí zapojuje do skromnějšího životního stylu svých rodičů, lákadla konzumní společnosti jsou však příliš silná a tak většina odchází za vyšším výdělkem do měst. Svanholmští se netají tím, že jejich bilance závisí na 30 členech, kteří odevzdávají svůj výdělek z okolního světa do společné pokladny a ponechávají si pro osobní potřebu a ošacení 750 K měsíčně.

Pracovní doba na farmě je od 8 do 17 s přestávkami na oběd a na svačinu. Navíc je v komunitě několik tuctů učňů a stážistů z celého světa, neboť Dánsko velkoryse poskytuje hospodářskou pomoc rozvojovým zemím včetně školení v různých oborech.

Obytné budovy jsou rozesety po areálu. V přízemí je velká obytná místnost, v patře ložnice, neboť každý jednotlivec či pár má vlastní pokoj. Jen malé děti spí s rodiči, větší mají svou ubytovnu.

V hlavní budově zámku, kde jsme navštívili účtárnu vybavenou moderní technikou, je nádherná, dřevem vykládaná obřadní síň s křišťálovým lustrem a krbem. Tam se odbývají týdenní pracovní schůze, na nichž se bilancuje a rokuje a dospívá k tak závažným rozhodnutím jako je investice do vlastního větrného agregátu o výkonu 200 kW. Zásadně se nehlasuje, k přijetí zákona je třeba souhlasu všech.

Na farmě je základním principem diverzifikace, neboť tolik lidí by pouhá rostlinná a živočišná výroba neuživila. Proto si nedaleko hlavního města pronajali starobylý mlýn Langby s obchodem, kam spotřebitelé bioproduktů si osobními auty i malými dodávkami přijíždějí jednou týdně se zásobit bioprodukty, čerstvě mletou moukou, kroupami, krupkami a dokonce organicky vypěstovanými krmnými směsmi pro dobytek a drobné hospodářské zvířectvo. Aby se mlýn vyplácel, svanholmští melou pro všechny organické farmáře v okruhu asi sto km, na větší vzdálenost by to nebylo ekonomické.

Dalším zdrojem příjmů je prodej portugalských a francouzských vín, odebíraných od drobných organických vinařů, od nichž v sezóně odebírají pro vlastní potřebu hrozny. Další přidruženou výrobou jsou svíčky a tapisérie. V malém ateliéru se umělecky založení členové komuny věnují po pracovní době malování, kreslení a dalším koníčkům. Občas návštěvník i některý obraz koupí, jinak jsou jejich výtvary vyzdobeny společné prostory, dílny i chodby, i když mnohé mají spíše charakter lidové tvořivosti. Do nekonvenčního prostředí zapadají lépe než kdyby tam visely jako v našich JZD stereotypní budovatelské barbotisky.

Před odjezdem jsme dostali oběd v úhledné, čisté závodní jídelně, která byla jen nízkým zábradlím oddělena od kuchyně. Po severském zvyku byla tabule s různými pokrmy, saláty a sýry. My tři Češi jsme si pochutnali na teplých neloupaných půlených bramborách, které nám byly servírovány za našeho pobytu v Dánsku prvně. Protože jinak jsme se stravovali převážně vegetariánsky, dvojnásob nám chutnala šunka. Jen v jednom jsem pochybil: jako zákrm jsem si s maďarským kolegou dal polévku, která vypadala jako zelňačka, ale byla z cukrové řepy. Snědli jsme ji jen se sebezapřením a pak jsem si spravili chuť lahodným eko-mlékem. Po jídle jsme stejně jako tuzemci po sobě umyli nádobí a nechali talíře okapat.

Boris Merhaut

Erazim Kohák:

ORBIS BENE VIVENDI

(Svět dobrého života) Výběr z textů sestavil a předmluvou opatřil Roman Šantora. Edice Letokruhy 3. Praha, Junák 2001. náklad 2000 výtisků.

Během půl roku na předělu let 1999/2000 skautský manažer Public Relations Šantora a Jiří Zajíc, redaktor Náboženského života ČRo rozmlouvali s prof. Kohákem v jeho panelákovém bytě u metra Roztyly. Výsledkem byly pozoruhodné rozhovory s podtitulkem Poutník po hvězdách (Praha Portál 2001). Oba dobře uspívají, pokud Kohák živě vypovídá sám o sobě. Často však chybí klíčové otázky, jejichž absence svědčí jednak o nedostatečné znalosti amerických reálií, jednak o idealizaci Ameriky, které jsou skauti nejstarší, střední i mladší generace v různé míře poplatní.

Onen nedostatek napravuje nová antologie, která obsahuje i texty méně známé či dokonce zapadlé. Pro střední a mou generaci seniorů je poučením, co mladí z Koháka považují za nejpodstatnější. Klíč k nim dává Kohákova předmluva „Osvědčení o disautorizaci“, kde filozof směle konstatuje, že k řadě romantičtějších textů, vzniklých před čtvrt stoletím, se dnes nemůže hlásit: „Ano, kdysi jsem je napsal, jenže to bylo dávno a daleko. To už nejsem já. Ne, nezměnil jsem své základní představy... o smyslu našeho pobývání na tomto světě. Jenže změnil se svět.“

Před čtvrt stoletím Kohák s údivem zjistil během pobytu na samotě v New Hampshire, že člověk může najít osobní obnovu v rytmu přírody. Dnes s hrůzou zírá, jak přemnožené lidstvo přírodu masivně ničí, takže pro naše vnuky nejpalčivější otázkou bude, kde vůbec zbytky divoké přírody najít.

Šantora bohatý vybraný materiál rozčlenil do sedmi kapitol podle Kohákových tak rozmanitých životních rolí: Poutník, Filozof, Křesťan, Ekolog, Demokrat, Člověk a Skaut.

1. Poutník. Osobní vzpomínání Kohák nemá rád, protože sklouzává do sentimentality a bývá bolestné. Avšak žádný emigrant se bez milých vzpomínek „na dobré lidi, krásné dny a milá místa“ neobejde: ty ho posilují v dobách nejtěžších. „Jsem Čechoslovák, mojí vlastí je neviditelné Československo, skutečnější než realita všedního dne... Tím skutečným bylo to vysněné.“ (s. 11) Milovanou zaslíbenou zemí je Kohákovi Amerika demokratického idealismu, vyznávající „svobodu a spravedlnost pro všechny“, ne kult sobectví a chamtivosti, zastupovaný republikánskou stranou. Demokracii dnes ohrožují mocné nadnárodní korporace, před nimiž varoval i sám prezident Eisenhower, který ve volbách zvítězil sloganem „mír a blahobyť“.

2. Filozof nutně uvažuje o dobru a zlu, o kráse a dobru.

3. Křesťan. Kohák si vysloužil nálepku: křesťan a evangelík s ekumenickými sklony, ale sympatický je mu teology odsouzený Spinozův výrok Deus sive natura – Bůh čili příroda a „mysterium tremendum et fascinans“ úžasné a fascinující tajemno, které užívá filozof Rudolf Otto. Radost a sílu čerpá z Bible a své česko-bratrské komunity i v širších evangelických setkání, kam je zván přednášet a diskutovat s mládeží.

4. Ekolog. Kohák nesmlouvavě vštěpuje odpovědnost a dobrovolnou střídmost, ne, jak ho obviňují odpůrci, návrat na stromy. Americký zlovyk nutkavě nakupovat původně považoval za znak nekultivovanosti a nevzdělanosti. Pak se však přesvědčil, že je to plod „zákeřné, cílevědomé kampaně, jak z lidí vytvářet bezduché konzumenty“. Dává praktické návody jak vlezlé reklamě odolat: předem si udělat seznam nákupu a pak nekoupit nic jiného. Nekupovat nic na dluh, varovat se splátkového systému.

5. Demokrat. Je bytostným demokratem odpůrcem elitismu a autoritářství. Ke své škodě odmítl pozvání na Forum 2000, které označil za snobské, ač tam bylo nemálo ekologických osobností, tj. duší spřízněných. Jeho autorita kmenového sociálního demokrata je tak velká, že si může dovolit vyslovovat nesouhlas s vládní politikou, nejen s Neandertály typu geronta Grégra a jeho nástupce Urbana.

6. Člověk. Tak nesebestředný občan, jakým je Kohák, se ostýchá ukázat se svým čtenářům jako Kohák an sich – sám o sobě, bez převleků a masek. Považují jen za kousek pravdy, když se charakterizuje jako milovník českého jazyka, československé vlasti a své poslední ženy Dorothy. Chybí záběr Koháka – výborného komunikátora. Je sympatické, že svou samotu v lesích nejen velebí, ale přiznává se i k okamžikům úzkosti: „Měsíc v úplňku se vyhoupl..., vrhl do světlice kužel bílého světla. Zaznamenal jsem tlak vesmírného chladu.“ (s. 110) Ulpěl na třech domovech: dřevěném domku na písčitém pobřeží jižně od Bostnu, na newhampshirské chatě 6 × 7,5 m bez elektřiny a konečně na dvougarsonce o 43 čtverečních metrech v paneláku na Jižním městě. Tolik emigrantů by se rádo vrátilo do vlasti jako on, ale nemohou, drží je tam železná koule hypoték a dluhů. Jeho ideálem je žít na zemi tak lehce jako kočovník, který po sobě zanechá jen stopy kol a kopyt, „avšak zemi zároveň milovat a pečovat o ni se stejnou láskou, jako naši zemědělství předkové“. Hromadit majetek pokládá za základní nepochopení života.

7. Skaut. V dnešní konzumní společnosti Junák nemá šanci stát se masovou organizací: nastavuje svým členům příliš vysokou laťku. Skautské ideály jsou solí země i života, ne chvilkovou módou. Frommovu otázku „Mít – nebo být?“, kdy soudobá společnost se kloní k napodobování hovnívála a nabalování vlastní kuličky, skautské hnutí ztělesňuje druhou alternativu – BÝT. O tom se může přesvědčit každý pochybovač, když v pátek v podvečer zavítá k táboráku na Džbán.

Pěkné dřevoryty vydavatelé převzali ze staršího vydání J. A. Komenského Orbis Pictus. Knihu distribuuje Junák TDC, Senovážné nám. 24.

Boris Merhaut

Jarmila Plotěná:

O jednom fenoménu

Flammarionova sbírka funguje podnes jako živý organismus. Nezanikla tedy s odchodem svého tvůrce z pozemského světa. Děje se tak ostatně se všemi velkými myšlenkami lidí slavných i neznámých: Kterýkoliv z pozemšťanů šíří s vytrvalostí a železnou vůlí nějakou ideu a té zasvětil část života nezištně a obětavě, může si být jist, že tato myšlenka s jeho fyzickou smrtí nezmizí. Věřím, že tato skutečnost není zákonitostí jen planety Země, ale že kdekoliv ve vesmíru se nacházejí inteligentní bytosti, kdekoliv vědomý život zapustil kořeny, ať už v sebevětší rozmanitosti a bizarnosti forem a projevů, řídících se pořádky sebepodivnějšími, platí ve všech částech vesmíru zákon o zachování vývoje a idejí tak jako v nám známém světě. Pakliže tomu tak je, jak můžeme vědět, že převratné a tvůrčí myšlenky, zvláště takové, které se zdají jako vyrostlé z jiné půdy, pro něž jen těžko hledáme vysvětlení a zdá se nám, že daleko předčily svoji dobu, nejsou importem třeba i ze světů velmi vzdálených? Vždyť není nutné se při tom zaobírat fantastickými představami o jejich nositelích typu Dänikenových „zakladatelů“ pozemských civilizací. Myšlenka již jednou živou bytostí vyslaná, nepotřebuje už dalšího zprostředkovatele, právě tak jako kód života fyzického jednou pro vždy vázaný na základní prvky. Mytologické pověsti o „vývozu“ života, ohně, apod. z nebeských oblastí bohů prostřednictvím konkrétních bytostí je právě tak jen zašifrovaným obrazem skutečnosti jako texty Svatých písem, jako spisy alchymistů nebo chemické vzorce.

Tradiční vědní obory dnes těžko mohou popírat existenci a působnost tzv. „mentální energie“. Nezáleží mnoho na tom, že jednotlivé vědní obory odsouvají existenci „mentální energie“ na pozdější dobu. Můžeme si být jisti při současném stavu světa, že by obecné přijetí této skutečnosti bylo vědou použito jen k částečným účelům? Ostatně samotné „odsouvání“ přijetí důkazů o mentálních energiích (či o různých formách mentální energie) se v praxi děje obyčejně pomocí opisu zdánlivě „materialisticky“ se tvářícího, kdy je vlastně různými slovy vědomě či nevědomky tvrzeno totéž. Lepší důkaz v oblasti dosahu rozumu si sotva lze představit.

Že je zde alespoň vzdálená souvislost, dokazuje tak dávno známý jev jako je hypnóza a autosugesce. Není tomu obdobně se sny? Ten kdo tvrdí, že žádné sny nemívá, si je jen nepamatuje. A není tomu tak se životem? Jak dokázat, že zde na Zemi nežijeme v jistém transu či hypnóze, aniž bychom si svůj stav uvědomovali? Cožpak i genetický kód není formou paměti? Mládě si nějakým způsobem „pamatuje“ jak má dospět ve zralého tvora. Podobně člověk.

Jak tyto příklady souvisejí se svrchu jmenovanou Flammarionovou sbírkou? Sama je příkladem živě fungující ideje, silné a obětavě žité myšlenky, která přežila svého původce a „hýbe vnějšími věcmi sotva se jí člověk dotkne“. Možná je tu i jeden z klíčů k záhadě „synchronicity“. C. Flammarion sbíral z celého světa důkazy o existenci přežití po smrti, dopisy o působení lidské duše. Předkládám tu proto několik příběhů, které se mi udály v průběhu let 1984 – 87. Astronom a fyzik Camille Flammarion ve svých spisech zdůrazňoval nutnost moudrého vážení věcí zjevných pomocí rozumu, nezapřel v sobě exaktního učenice, když naznačoval, že kritérium věrohodnosti zážitku je jeho dopad na

smysly vnímatelný svět. Vědeckou cenu mají pouze a jedině ty zážitky, které tento požadavek splňují. Podle C. Flammariona sem náležejí jevy, které

1. měly přímý vliv na vývoj nějaké události (světského rázu, není tím míněna změna postoje nebo psychologické aspekty);
2. jejichž svědky bylo více věrohodných osob;
3. které zprostředkovaly informaci (či informace), které běžnými prostředky nebylo za stávajících okolností možno získat (klasickým příkladem je uvědomění o smrti či události na dálku běžně nerealizovatelnou rychlostí). Do této skupiny možno zařadit i předpovědi budoucích událostí.

Jaký je „společný jmenovatel“ všech takových událostí? Je jím pronikání světa, který Flammarion nazval „neznámo“ a jiní autoři „svět astrální“, do našeho světa, tedy do oblasti našich smyslů, paměti, rozumu a uvědomování si. Název tohoto „neznáma“ ať už je jakýkoliv, vždy vyjadřuje „říši na odvrácené straně“, něco co je za smysly a za rozumem, řekněme „v jiné dimenzi“. Stačí změna podmínek, nějaký vliv či cokoliv, co má schopnost „přepnout“, „otočit knoflíkem na jiný příjem“ a nastane „la pénétration“ – pronikání „jedné dimenze do druhé“.

Takto mě tomu učily jednotlivé příběhy: Tedy trilogii C. Flammariona mi půjčil jeden známý lékař s poznámkou, že knížka je dobrá pro ty, kteří se připravují na smrt.

Všechny tři díly jsou o smrti a je to čtení přímo radostně utěšené. Četla jsem dopisy pečlivě jeden po druhém a přenášela jsem se do jejich atmosféry. Nezmizela ani po odložení knihy. Příběhy ve mně vzbudily jistou zvědavost. Kolo událostí se roztočilo před mým odjezdem do Karlových Varů. Jedna známá paní mi opisovala rukopis. Ten den mi paní S. začala bez vyzvání vyprávět o své dlouholeté fobii z neobvyklých jevů. Popisovala své zážitky, které se odehrály vždy nedlouho po úmrtí někoho z jejího okolí. Bylo mi divné, že se najednou slyším, jak povídám: „Není čeho se bát, vždyť život tvoří jednotu. Všechno od svého zdroje se odvíjí a vše se k němu zase navrácí.“ Zpozorněla: „Jak to povídáte? Teď vím jistě, že je tomu určitě tak.“

Zážitky paní S. byly zajímavé. Bylo zřejmé, že je silné medium. Věděla „že něco je“, jak říkala, zatím jí však unikaly souvislosti. Jako ostatně nám všem. Proč právě jí se tyto věci dějí, proč právě takovým způsobem... Kdysi O. Březina napsal, že „vidíme zvednuté kladivo, ale už nevíme jak a kam dopadlo, nevidíme ruku, která kladivo zvedá...“ (Eseje)

Vyprávěla mi několik takových zážitků a slíbila, že je napíše až bude mít čas nebo, že je mohu napsat sama – tedy alespoň některé z nich.

V jejím mládí po smrti jejího strýce padaly okolo ní obrazy ze zdi, aniž by se poškodily, z řady sklenic v příborníku vyletěla po otevření dvířek jedna a spadla na zem, aniž by se rozbila. Zažila tehdy přímo šok. Svědkem toho byla jedna osoba z příbuzenstva.

V jiném případě se v noci třásla okna s velikým rámem. Podobný zážitek pokračoval „zjevením se“ zářícího útvaru připomínající lidskou postavu nebo kostlivce s nápadnou červenou září kolem jevu. Při té příležitosti jsem poznamenala něco o auře živých osob.

Jev jí nebyl teoreticky blíže znám, ale za úplnou samozřejmost považovala, že viděla červenou záři okolo svých rukou i kolem svého těla, kdykoliv byla nemocná, rozrušená nebo jí bolela hlava. Stačilo, aby některá její známá byla nemocná nebo nějak trpěla, viděla pak její hlavu v červeném „obalu“ světla.

Jeden příběh se netýká jevů souvisejících se smrtí. Paní S. řekla jednou své přítelkyni: „Nebudeš-li mluvit pravdu, vrátíš se s jizvou na čele.“ Přítelkyně se skutečně vrátila s nápadnou jizvou na čele. „Vyletěla ta slova ze mne, ani nevím jak, komentoval příhodu paní S. „Jak jsem to mohla vědět, takovou konkrétní věc, to si nedovedu vysvětlit,“ říkala.

Se smutkem vzpomíná, že na jedné rodinné oslavě Vánoc podala svému otci skleničku vína. Všichni pronášeli přípitky, jen ona najednou řekla otci: „Sbohem“. Do roka její tatínek zemřel, ačkoliv na oslavě se cítil zcela zdrav – bez zjevných známek nemoci.

Ve filmu „Souboj titánů“, který jsem shlédla v Thermalu byla scéna jako šitá na „Neznámo“: Ariadna tam leží a tu její astrální dvojník, přesně stejný jako sama dívka vstává a odchází do připravené klece netvora vyslaného jejím pronásledovatelem. Ve filmu bylo jasně vidět, jak druhá Ariadna pomalu ze svého těla vstává, jak se odděluje, vyplouvá a odchází. Fyzické tělo dívky leželo jako mrtvé. Takových momentů je v tom snímku povíce, ale ne už tak nápadně.

Jedné pacientce se zdálo, že je na velkém hřbitově. K hrobům vedla cesta, na níž hořely po obou stranách svíce. Byli tam její příbuzní. Asi po roce zemřela její mladá sestřenice na zhoubnou nemoc. Měly se velice rády a smrt příbuzné byla vlastně nečekaná. Ještě před rokem neměl nikdo ani ona tušení, že je nemocná. Nemoc netrvala dlouho a konec přišel rychle. Paní – moje známá, přišla na pohřeb, bylo to v jiném městě, velký hřbitov, po obou stranách cesty hořely naprosto proti obvyklým a běžným způsobům svíce. Lidé přesně stejní jako ze snového vidění. „Byla jsem na tom pohřbu vlastně už podruhé,“ pravila.

V Karlových Varech jsou na poměrně malé ploše kostely různých církví: katolický Diefenhoferův chrám církve husitské sboru faráře Farského, metodistický, evangelická modlitebna, pravoslavný a kdysi i shromaždiště židovské obce. Bývalo mým zvykem ponavštěvovat v neděli dopoledne tři chrámy a někdy i porovnávat kázání. Jednu neděli byla v metodistickém kostele sv. Lukáše návštěva z Holandska a Německa. Kázal dr. Jersák českoněmecky. Po mši prováděl jeden člověk hosty kostelem. Když jsme odtud vycházeli, obrátil se ke mně náš průvodce a řekl: „Reinkarnace?“ Přikývla jsem. „Ještě se uvidíme, asi už za rok,“ pravil. Myslela jsem si, že je z Brna, avšak nebyl, bydlel v Karlových Varech.

Je to už starší člověk. Nikdy neměl mnoho majetku, život zasvětil duchovnímu bádání. Dodnes pomáhá zdarma v domovech důchodců. Říká, že víra nemá být nějaká teorie, že má být praktická. Věčnému peklu se jen směje, věří, že nebe, očistec i peklo jsou dočasné stavy a jsou ovlivnitelné našimi představami. Má hluboké vzdělání, kterého dosáhl dálkovým studiem, a přátele po celém světě.

Flammarionova sbírka se rozrůstala dál. Přiznám se, že jsem si přála být účastna některé seance. Pan V., bývalý předseda karlovarské psychické společnosti, mě přímo

zahrnul vyprávěním o zážitcích z podobných schůzek. „Mívali jsme různé výsledky, často se stalo, že předpovědi media se nesplnily nebo jeho rady byly zcestné. Oni tam na druhém břehu také mnoho nevědí, to je podle toho jak vědomý ten dotyčný v životě byl, po smrti už je jiný druh vývoje než v životě. A pak – media jsou to jen lidé a často neznámo proniká přes silnou vrstvu osobních názorů a sklonů media jako zprostředkovatele – do jak tvarované nádoby vodu naliješ, takový tvar voda přijme,“ říkával.

A tak se jednotlivé příběhy řetězily a brzo jsem měla možnost poznat více lidí, kteří měli podobné zážitky: Je až nepravděpodobné, jak blízcí to byli lidé, žijící nedaleko ode mne. Téměř denně jsem je potkávala a nikdy by mi nenapadlo, zavést s nimi hovor na duchovní téma.

Koncem příštího roku jsem měla napsat příspěvek z dějin z obce Šlapanice. Sháněla jsem pamětníky a materiál. Bratranec mi poradil jednoho známého kronikáře. Manželka toho historika byla učitelkou mé maminky a později i její starší kolegyně na škole. Dobře jsme tu rodinu znali. Nápadné by na ní nebylo nic, snad jen pevně zakořeněná katolická víra a přísná výchova, pevně po více generací vžitá. Příslušníci rodu ze strany paní učitelky (manželky toho kronikáře) byli zaměstnáni ve službách pánů Mitrowských jako správcové panství. V době správcování bylo v této rodině asi osm dcer. Všechny však poměrně v mladém věku zemřely, zůstala jen paní učitelka. Brzy potom, co jsem se s touto rodinou seznámila, vyprávěla mi paní učitelka o úmrtí své nejstarší sestry Emilie. Tato dívka měla ve svém okolí pověst svatosti. Před svou smrtí slíbila, že rodinu neopustí. Skutečně prý doposavad pociťují její pomoc v běžných věcech života, např. při nalézání ztracených věcí. Jakési „spojení“ s ní prý dodnes je běžné v různých rodinných záležitostech.

Celá tato rodina žila intenzívním duchovním životem po katolickém způsobu. Svobodomyslnost nebo studium východních nauk u nich rozhodně nebyla domovem. Často jsem v rozhovoru s nimi působila jako kacír či skoro nevěrec. Přesto však jsem se jim stala jaksi blízkou osobou. Musela jsem si však dávat pozor, abych je nepoděsila řečí příliš „volnomyšlenkářskou“ nebo „okultní“. Jednou mi paní učitelka půjčila svůj deník. Bylo to překrásné čtení a možno říci, že při všem ryze katolickém přísném vychování, se přímo hemžil zážitky jako z Flammariona a spoustou souvztažností jako „okultního“ rázu. To, co mnozí autoři nazývají synchronicitou, je věrným průvodcem této rodiny. Na všech zápiscích měla paní učitelka motto: „V náruči boží, odkud jsme vyšli, jednou se všichni sejdeme zas...“ Jedna silná myšlenka, která provází člověka po celý život.

Jedna z dcer této ženy byla vážně psychicky nemocná. Občas jsem ji vídávala. Vyprávěli mi, že s ní kdysi navštívili Břetislava Kafku. Prý je sotva uviděl, na nic se nevyptával a řekl jim: „Vidím na náměstí malého městečka palírnu slivovice. Měli ji předkové z rodiny ze strany otce nemocné. Pálili však tak, jak se nemá. Takové jedy mají vliv na genetiku po několik pokolení.“ Skutečně v rodině se občas vyskytnou vedle geniálních dětí, nadaných na hudbu a na jazyky i potomci se sklonem k nervovým nemocem.

Prostřednictvím manžela paní učitelky jsem poznala historii spiritistických kroužků v naší obci a jejím okolí v době před válkou a za války. Kroužky byly napojeny na spiritisty

z Brna (spiritisté se scházeli na Veveří ulici). Protože jde sice o starší příběhy, avšak dosud kromě soukromých zápisů a kroniky nikde nezaznamenané, uvedu je pro jejich bizarnost v těchto vzpomínkách rovněž, až bude příležitost.

Život už je takový zajímavý, že lze vyzorovat, že některé jevy se objevují nerovnoměrně. Mohlo by se zdát, že se jakoby „kupí“ kolem jedněch a týchž osob. Těžko se dá přesně vymezit, o jaké osoby jde a jaké podmínky splňují ve vztahu k určitým jevům. Jisté však je, že až nápadně mnoho synchronního se dálo v přítomnosti paní učitelky. Stačilo jí být nějaký čas nablízku a bylo možno se o tom bez předsudků i apriority (aniž by dopředu očekával) přesvědčit. V době, když jsem ji znala blíže, jí bylo kolem 75 let. Až na běžné potíže jejího věku, byla celkem zdravá a velice duševně svěží. O to více bylo pro mě neuvěřitelné, když jsem se dověděla o jejím úmrtí koncem února 87. Byla u syna na faře, kde pomáhala nacvičovat nějakou dětskou besídku v kostele. Přednášela sama báseň s názvem „Vím to, že přijde moje chvíle poslední“. Po návratu z kostela zemřela náhle zasažena infarktem. Účastnila jsem se pohřebních obřadů, aniž bych měla jakýkoliv dojem či důkaz o jejím přežití. Snad možná, více než je mezi zájemci o duchovní věci běžné, jsem pevně postavená na zemi a nejevím pražádnou citlivost v tomto ohledu. Věřím však, že kosmos tvoří celek, komunikovatelnou harmonii a tudíž, že „se lze domluvit“. S vědomím, že konám pokus a tudíž, že mi tento pokus může a nemusí být dovolen, jsem „zemřelou“ poprosila, aby mi podala důkaz o svém přežití. Devátého března, tedy necelých 14 dnů po pohřbu se mi ve snu objevila paní učitelka a řekla jasně a zcela jinak, než tomu bývá v běžných nejasných snech, jaké často lidé mívají: „Já jsem na ten infarkt neumřela.“ Ihned jsem se probudila. Pamatuji si jasně jen tuto větu a přítomnost paní učitelky. Věděla jsem, že tu bylo něco splněno. Avšak co se za noci může zdát jasným důkazem, může za bílého dne jako důkaz vyblednout. Jedenáctého března byla ve snu paní učitelka znovu. Jednalo se o starost, kterou poslední dobou měla, totiž o úklid jejich velkého domu a o jednoho jejího syna. Sen řešil obě záležitosti originálním způsobem. Od té doby jakoby se přetrhlo spojení – paní učitelka už neexistuje pro tento svět... A tak nemůžeme podezírat z malé dávky kritického rozumu a exaktnosti kohokoliv, kdo po vzoru starých autorů říká, že starosti, sklony, silné touhy a žádosti, záliby, pěstované po celý život apod. neumírají ihned s fyzickým organismem. Zůstávají a doznívají po určitou dobu jako echo, jako určitý druh energie, jako průvodci člověka. Dokonce tato teorie vůbec nemusí být vázána na jakoukoliv náboženskou víru či názor na přežívání lidské duše. Jsme-li přesvědčeni, že hlas může mít svůj dozvuk, ozvěnu, věci svůj stín, hmotné předměty v běžném smyslu slova svoje vyzařování jakéhokoliv druhu, magnetismem magnetu počínaje, není nijak podivné věřit, že i člověk jaksi „doznívá“ jako bytost myslící, toužící a jednající, že vše se po určité době odvíjí. Toto není víra v přežití duše v klasické podobě, jak ji podává náboženství ve většině případů, je to však „víra v pozvolné přechody“, „víra v evoluci života ve všech jeho formách“ a konečně „víra v zachování, doznívání a přeměnu“. „Nic se neztrácí, pouze se přeměňuje.“ Teprve pozdější doba by mohla ukázat, nakolik se tato víra může změnit ve tvůrčí vědění.

S radostí se setkávám s konstruktivními lidmi. Většinou nepřistoupí na žádnou teorii, která by neměla nějaký přímý dopad na tento viditelný svět. U takového člověka si můžeme být jisti, že neobejde jasně položenou otázku, že neodmítne se zabývat jevem,

třeba neobvyklým, jen proto, že se mu nehodí jako kamínek do jeho předem pevně utvořené mozaiky. Takovým typickým příběhem je zážitek mé maminky. Vyprávěla mi jej právě v době, kdy se začala tvořit „nová Flammarionova sbírka“. Aniž by věděla, že se „věcí zabývám“... ostatně sotva lze říci, že „bych se byla já věcí zabývala“ spíš „věc se zabývala mnou“ jak to u podobných synchronních jevů chodí. Ať je zkusí někdo způsobit uměle, nepůjde to.

Tedy moje maminka vyrostla na statku. Jako dítě se účastnila oblíbených her „na mlatě“. Většinou malé i starší sourozence a kamarády zlákaly vysoké trámy na mlatě. Skákali z nich do slámy. Každé dítě má většinou ideál v nějakém starším kamarádovi. Mamka obdivovala jako asi osmiletá čtrnáctiletou studentku gymnázia Lidušku Zemanovu. Bydlela ve vedlejším statku, byla, jak prozrazuje obrázek na jejím hrobě, velmi půvabná a říkalo se o ní, že je nadanou studentkou. Ve 14 letech zemřela na TBC. Brzy po pohřbu skákala maminka s ostatními dětmi z trámů do slámy. Vylezla nějak nešikovně na jinou stranu než ostatní. Kluci na ni volali, aby se nebála a skočila. Ona však udiveně vykřikla: „Neskočím, já tam vidím Lidušku Zemanovu.“ Postava mladé dívky, tak jak ji viděla v rakvi, stála před ní, jako kdyby ji varovala. Zjistili, že v místech, kam se maminka chystala skočit, byla pod vrstvou slámy rozdělaná sekačka s ostrými hroty... Ovšem tyto jevy „jako z Flammariona“ jsou zajímavým vyprávěním – co však když způsobí změnu v běžném životě, co když podají přímo či nepřímo informaci běžně nezjistitelnou, co když zachrání někomu život? I kdybychom uvažovali v tomto případě o ochraně způsobené činností „podvědomí“, kdy silný dojem z pohřbu kamarádky byl jen prostředkem záchrany, jen upozorněním efektním způsobem nemajícím s přežitím po smrti nic společného... I když takto uvažujeme, nestojíme před faktem vědomého spíš „nadvědomého“ než „podvědomého“ prvku v člověku? Netušíme snad jeho ochranu jako jednotícího principu života? Copak víme, kolik ochránců stojí na straně žití a nese je a posouvá stále dál a má zásluhu na tom, že vzdor všem nesnázím i lidské hlouposti se ještě zcela nezhroutilo?

Boris Merhaut:

Jak se stát neoblíbeným

Kdykoliv se podívám do zpětného zrcátka, musím uznat, že mých pět let na francouzském gymnáziu v Praze-Dejvicích nebylo tou nejlepší přípravou na přizpůsobivost, kterou vystihuje přísloví „Kdo chce s vlky žít, musí s vlky výt“. Profesoři tam totiž své studenty nepovažovali za trpné objekty, kteří musí papouškovat předkládanou látku a biflovat, nýbrž za osobnosti. Ty podle nich měly nezadatelné právo na jinakost, právo na vlastní názor. Když Němci krátce po okupaci toto gymnázium jakožto líheň volnomyšlenkářství a demokracie zavřeli, asi polovina mého ročníku hromadně

přestoupila do kvinty českého gymnázia, byli z našich postojů profesori buď zoufalí nebo roztrpčeni, protože vyjadřování vlastních názorů pokládali za drzost útočící na jejich autoritu.

Po letech na plenární schůzi ROH v Orientálním ústavě se od nás bezpartijních straníky očekávalo, že jednomyslně schválíme, že indonéská armáda přivtělila portugalskou kolonii Východní Timor. Ze zahraničního rozhlasu jsem věděl, že se tak stalo přes odpor místního obyvatelstva, které aspirovalo na samostatnost či alespoň širokou samosprávu. Plenum vyslechlo partajnický referát bez odporu. Když byla vyhlášena diskuse, zeptal jsem se, proč když šlo o národnostně-osvobozenecský boj, nebylo o přivtělení k Indonésii uspořádáno referendum. Nastalo mrazivé ticho. Pak všichni na souhlas s okupací zvedli ruku a jediný já jsem se zdržel hlasování.

Tím jsem pohnožil i zalil rostlinku své neoblíbenosti nejen u partajníků, ale i u několika nekomunistů, kteří se mysleli totéž co já, avšak neměli odvalu to veřejně vyjádřit.

Dalším zdrojem mé neoblíbenosti bývá mé ekologické vědomí. Kousek od osady Budínek u Dobříše, kde jsme 15 let měli chalupu, je můj Walden: Svatopolský rybník. O Svatojánské noci tam dobrovolní hasiči pořádají veselici, kde kromě roští a dřeva pálí i pneumatiky. Když jsem upozorňoval, že čoudící guma zamožuje ovzduší, řekl mi soused Pavel: „Nevšímejte si toho, pane Merhaut, jinak budete neoblíbenej.“ Neposlechl jsem a ohlásil na MNV Dobříš, jaké zvěrstvo se tam chystá a marně žádal o intervenci. Stal jsem se neoblíbeným, i když jsem spáleníště, do něhož byly naházeny rozbité flašky od piva, po požárumilovných hasičích uklidil. Neusmířilo je ani to, že po vypuštění rybníka jsem každý druhý rok nasbíral dva dvoukoláky lahví a jiného odpadu, který tam rybáři, rodáci i koupající se naházeli. Na řetěz jsem tam k telegrafnímu sloupu připevnil opravenou popelnici, aby rekreatanti měli kam dávat obaly od jídla. Popelnice zmizela i s řetězem. Mé chování bylo považováno za výstřední a neoblíba trvala.

Po sovětské okupaci 1968 Orientální ústav, který se odmítl kát za své postoje k SSSR a jeho vasalům, měl být exemplárně potrestán rozkulačením. Zachránil jej akademik Kaldyš, který nezapomněl, že ústav v čele s akademikem Průškem, dopomohl sovětským orientalistům vstoupit na mezinárodní forum. Dopadlo to tak, že třetina (včetně mne) byla vyakčněna a zbytek musel služebničkovat ÚV KSČ a bez ohledu na svou specializaci přicmrndávat k určenému tématu „Imperialismus Izraele“ nebo „Ideologická zrada maoismu“. Můj hlavní kádrový škaloup byl „nadúrovňové styky s členy diplomatického sboru“ (podle bolševických norem byl košer jen styk s kulturními atašé rozvojových zemí, v žádném případě s 1. tajemníky ambasad Francie, USA a Kanady). Svého času jsem navrhoval vydání českého překladu „Pentagon Papers“ o pozadí války ve Vietnamu a tak že jsem s odchodem z ústavu souhlasil, dostal jsem tak slušný kádrový posudek, že díky svému spolužákovi Milošovi jsem byl přijat do funkce zahraničního referenta Svazu českých bytových družstev. A tak zatímco kolega indolog Vladimír Miltner, který přednášel hidštinu na Sorboně, po propuštění rozvážel pro RaJ knedlíky a když vynechal kuchař-opilec knedlíky dokonce vařil, já měl to štěstí, že jsem přešel na lépe placené místo, kde jsem se mohl mít jako prase v žitě.

Emigrovat jsem nehodlal a tak jsem pověsil své zásady na hřebík a dělal vše, abych svůj image transformoval na člověka společenského a tudíž oblíbeného. Stálo mne to přímo nadlidskou námahu maskovat nudu na různých piatnických oslavách svátků a narozenin a zasahovat do tlachání. Zvláště milý a pozorný jsem byl ke kádruvačce, což se mi vyplatilo. V okamžiku, když jsem byl přinucen zfalšovat vyúčtování diet po cestě do Francie s dvěma papaláši, jsem si řekl: „Borisi, o vlas jsi unikl zavření z důvodů politických, takže teď nebudeš riskovat kriminál z důvodů hospodářských.“ Požádal jsem o rozvázání pracovního poměru ze zdravotních důvodů, ale nechtěli mne pustit, protože jsem věděl o podvodných vyúčtováních, jichž se dopouštěli papaláši.

STŘÍPKY ZRCADLA PRAVDY

Ve všem je lepší doufat, než zoufat.

J. W. Goethe

Vše záleží na tobě a když pomyslíš na prohru, už jsi prohrál.

Bernard

Jsem pro náboženství, které bojuje o osvobození otrockých duší, i těch, kteří jen stále prosí o nějaký žvanec z milosti. Zdvihněme boj proti lenosti, žebráckému duchu, pověrám a proti parazitnictví a žvanění. Je to boj v říši ducha. Naší zbraní je myšlenka a nadšení a náš postoj k životu. Chceme novou společnost a nového člověka božího před tváří Věčnosti.

Dr. N. F. Čapek

Náboženství je způsob života usměrněný z uvědomělého poměru člověka k Bohu, bližnímu a všem ve vesmíru. Náboženství v pravém smyslu je nejradostnější ze všeho, co zná lidská duše.

Dr. K. Hašpl

Něco nám brání v uzdravení, dokud nezjistíme, že jsme to my sami.

R. Frost

